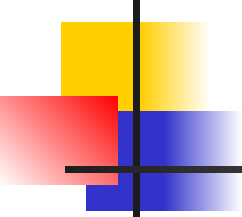

Николай Теветкел
пурнаҫёпе пултарулахе
(1937)

Авторё: Димитриева А.Г., чаваш
чёлхипе литератури
вёрентекенё

Николай Теветкел (Николай Александрович Петровский)

- 1937 сұлхи утӑ уйӑхӗн 11-мӗшӗнче Чӑваш Республикин Йӗпрес районӗнчи Савка ялӗнче суралнӑ.
- Ялти школта, Сӗнтӗрвӑрринчи профессипе техника школӗнче, Шупашкарти ӱнер училищинче пӗлӱ илнӗ. Мускавра А.М. Горький ячӗллӗ Литература институчӗ сумӗнчи аслӑ курсӗсене пӗтернӗ.

Пултарулахе

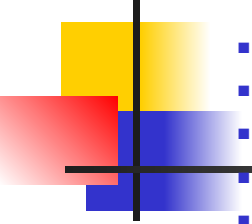
- 1976 султанпа СССР писателёсен союзён членё.
- Иртнё ёмёрти 60-мёш сулсенче сырма пусланя.
- Европа поэзийён классикёсен — А.Рембо, В.Гюго, Р.Киплинг, А.Мицкевич тата ыттисен произведенийёсене чавашла кусарня. Çаван пекех въл У.Шекспирән пётём 154 сонетне чаваш вулаканёсем патне ситернё.
- Николай Теветкел сирёме яхән кёнеке авторё. Унән саввисем Мускаври издательствасемпе журналсенче те кун сути курня.
- Кунпа пёрлех Н.Теветкел «Киремет» трагеди, «Хура суля» роман авторё те.
- 1997 султа а́на Чаваш Республикин искусствасен тава тивёслё деятелё ятне паня.

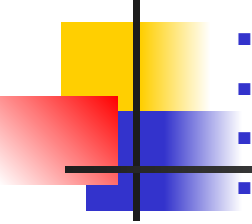
Палларах кёнекисем

«Җамрәкләх сәввисем» (1964), «Җын чёртнә сүтәсем» (1966), «Шурә ката» (1974), «Хура сулә» (1978), «Сывләмпи» (1982), «Асамлә хёл» (1983), «Хёвел кёлти» (1987), «Марине ваййисем» (2009), «Пушә гильза» (2010).

Хайлавёсем

-
- Айхи савапё | Савă
  - Ёнену ситуллё тусём терцинәсем | Кусару |
  - Лирик тата кирёк | Савă |
  - Җитрё пирён май | Савă |
  - Җурла | Савă |
  - Капан | Савă |
  - Йётем | Савă |
  - Тәпачә | Савă |
  - Җулталәкән таватә сәнә | Савă |
  - Салам сире, Йёпреҗ вәрманёсем! | Савă |
  - Җёрлехи этюд | Савă |
  - Пура | Савă |
  - Хура кёркунне | Савă | 1957 |
  - Алма-Ата пасарё | Савă |
  - Җёнә пуртре | Савă |
  - Шурә Барс | Савă |
  - Гульям | Савă | 1984 |
  - Җёршыв | Савă | 1968 |
  - Эх, самракләх сасси... | Савă |
  - Пур хупә сын: сём-тёттём тәпсакайё... | Савă |
  - Тёнче сәнне сәнатпәр пёчёкрен... | Савă |
  - Ыпкевём сук: хён курчё пирён ўсём... | Савă |
  - Мана чёнен умри сұлсем-йёрсем... | Савă |
  - Җыру сётелё хушшине ларсассән... | Савă |
  - Мухтанмап сурчәк сирпётсе пёрре те... | Савă |

-
- Шур хут тӑкакӑ кайӑ-ши усса?.. | Сӑвӑ |
  - Хӑвӑртлӑхне чакармӑ пирӑн пуйӑс... | Сӑвӑ |
  - Ман биографи палӑрмасть нимпе... | Сӑвӑ |
  - Тин сулсӑ сарнӑ вӑрманта касса... | Сӑвӑ |
  - Юхмасть шӑнкӑртатса, палка-палка... | Сӑвӑ |
  - Пӑр тытнӑ ӑс пымасть пулсан кал-кал... | Сӑвӑ |
  - Ушкӑнпа кашласа лармасассӑн, пӑлетпӑр... | Сӑвӑ |
  - Юрату-и? Вӑл пур!... | Сӑвӑ |
  - Вунсичӑ султаччӑ... | Сӑвӑ |
  - Вӑрман ҫинчен час-час эп асӑнатӑп... | Сӑвӑ |
  - Сӑпка умне телейлӑн ӑпӑнетӑп... | Сӑвӑ |
  - Ӑс-кӑмӑлпа тирпейлӑ те йӑркеллӑ... | Сӑвӑ |
  - Ирт тӑпеле!... | Сӑвӑ |
  - Ума тухать тӑп-тӑрӑ тарӑн авӑр | Сӑвӑ |
  - Пуху пухса шӑпланчӑ учреждени... | Сӑвӑ |
  - Калас тени — ӑшра капланнӑ туйӑм... | Сӑвӑ |
  - Манмастӑп темшӑн вӑрманти яла... | Сӑвӑ |
  - Сӑвап сана, серте-пултранлӑ ҫӑр!.. | Сӑвӑ |
  - Разъезд... | Сӑвӑ |
  - Уйри йӑтем ҫинче ҫапатчӑс авӑн... | Сӑвӑ |
  - Чыса Карачӑм салтакпа виҫетӑп... | Сӑвӑ |
  - Ҫӑр-шыв типсен, ака-суха тума... | Сӑвӑ |
  - Тӑван тавралӑх умӑнче эпир... | Сӑвӑ |
  - Хитре иккен колхоз утарӑсем!.. | Сӑвӑ |
  - Поэзишӑн тип йӑркесем кичем-тӑр... | Сӑвӑ |
  - Хавхалану сӑнсен, сыракана... | Сӑвӑ |

Николай Тевекелен терле енле таланче

Худож
ник

Сонет
ист

Поэт

Куşa
руşa

Проза
ик

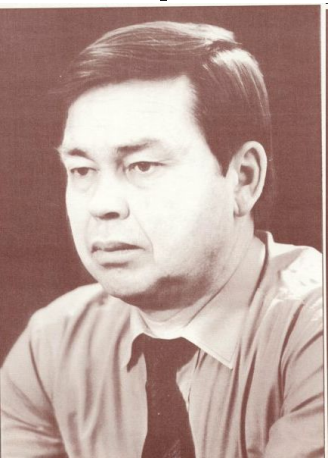
Публ
ицис
т

Драма
тург

Крит
ик

Николай Теветкел пултарулӑхё̆ синчен

Николай Петровский-Теветкелён истори туйӑмё̆ питё̆ вайлӑ. Пурнӑса вайл ывӑс пек тўремлӗх синче кайна курмасть — хальхи уншӑн яланах иртнипе те, пулассипе те сых̆аннӑ.

Юрий Айдаш.

Чăваш поэзийĕнчи хăйĕн вырăнне Николай Теветкел аван пĕлет. Унта вăл хăйне Петраркапа, Рембопа, Шекспирпа, Байронпа пĕр тан туять, çавăнпа унăн вĕсен чапне ĕмсанма сăлтав çук.

Михаил Ставский.

* * *

Петĕр Хусанкай хыççăн сонета вайлă аталантараканĕ, ĕна чĕрĕ сывлăш, чăвашлăх, тĕрлĕ енлĕх, шухăш пуянлăхĕ хушаканĕ — Николай Петровский-Теветкел.

Василий Эктел.

* * *

Николай Теветкелĕн интеллигент ĕс-халĕ те, хресчен нуши те, юрату тунсăхĕ те, сÿтçанталăк илемĕ те — пĕр пĕтĕм юрату кĕвви.

Николай Мартынов.

Эпӹ акӱлчан чӱлхине аван пӱлетӱп. Шекспир сонечӱсене Н. Петровский-Тевекел сонечӱсемпе танлаштарса пӱхрӱм. Икӱ авторне те оригиналсем урлӱ вуласа тӱпчерӱм теме юрать. У. Шекспир сонечӱсенчен пӱрре те кая мар Н. Петровский-Тевекел сонечӱсем. Хӱшӱ-пӱри Шекспир сонечӱсенчен сӱлти пусӱмра тӱрать теме те май пур.

Иван Вутлан.

* * *

Николай Тевекел пултарулаӱхӱ пӱтӱм чӱваш поэзийӱнче пуринчен те вӱйлӱрах палӱрчӱ: вӱл ытти поэтсен сӱвви-юрринчен пач хӱйне евӱрлӱ, пысӱк талантлӱ, илемлӱ сӱвӱ-баллада кӱвӱлерӱ. Унӱн усӱмлӱ, янӱравлӱ сасси вулакана тӱрех савӱрса илет, асра юлмалла кӱтартса парать. Тӱван поэзире палӱрнӱ поэт кӱнекисем пурте питӱ актуаллӱ, сӱнӱ курӱмлӱ, сивӱч туйӱмлӱ.

Александр Артемьев,
чӱваш халӱх писателӱ

Н.Теветкел җинчен статьясем

Артемьева, Н. Поэт, художник, тълмач / Н. Артемьева // Хыпар. – 2000. – 1 сурла.

Елина, В. Теветкелен канлех җук / В. Елина // Хресчен сасси. – 2004. – 30 ноябрь.

- Сонет ёмрө е Теветкел Микулай (Петровский) хай сонечесен тенчи җинчен // Ялав. – 1997. – № 4–5. – С. 113–120.
- Степанова, Н. Теветкел тени – хастар тени / Н. Степанова // Хресчен сасси. – 2005. – 19 июль.
- Тимаков, В. Таса шухашсен ыра кеввишен... / В. Тимаков // Хыпар. – 1997. – 5 утӑ.
- Утмӑл таваттара та ар! // Ар. – 2001. – 17 утӑ.
- Ефимов, Г. Ысем җулӑн вӑҗӑ ан пултӑр... / Г. Ефимов // Тантӑш. – 2002. – 11 утӑ (№ 28). – С. 8.
- Эктел, В. Сонет вӑрттӑнлӑхӑ тата вӑл Николай Петровский–Теветкел пултарулаҗенче // Эктел, В. П. Пӑчӑк тенче те асла / В. П. Эктел. – Шупашкар, 2002. – С. 83–87.
- Эктел, В. Феникс : чун тӑпӑнче амаланан вучах // // Эктел, В. П. Пӑчӑк тенче те асла / В. П. Эктел. – Шупашкар, 2002. – С. 87–97.
- Юмарт, Г. Тивлетлӑ кӑмӑл кеввисем / Г. Юмарт // Хыпар. – 1999. – 1 юпа.

Николай Теветкел җемйи
